«Διαχρονικές αξίες στην εκπαίδευση σε ένα περιβάλλον που αλλάζει μέσα από τον ανατρεπτικό οραματιστή καλλιτέχνη Γιάννη Γαΐτη»

(Βιωματικό εργαστήριο με την αξιοποίηση του μοντέλου PERKINS)

ΜΑΡΙΑ Α. ΔΡΑΚΑΚΗ

ΣΧΟΛΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ 6ΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ Ν.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΜΟΝΤΕΛΟ PERKINS

- Η προσέγγιση που προτείνει ο D. Perkins, έχει ως στόχο να καλλιεργήσει στους μαθητές τη νοοτροπία του στοχασμού με αφορμή ένα οπτικό ερέθισμα πλούσιο σε πολιτισμικές, συμβολικές και ερμηνευτικές αναφορές (έργο τέχνης).

Πηγή : Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης, Βασικό Επιμορφωτικό Υλικό , Τόμος Γ΄Η αξιοποίηση των τεχνών στην εκπαίδευση http://www.epimorfosi.edu.gr/images/stories/ebook-epimorfotes/texnes/9.TEXNES.pdf

ΜΟΝΤΕΛΟ PERKINS

- Η νοοτροπία αυτή, σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία (Ritchhard, 2002), αλλά και την κοινή λογική δεν κατακτιέται αμέσως. Διεργασίες σαν κι αυτή που παρουσιάζεται εδώ θα πρέπει να γίνονται συχνά και επανειλημμένα αποτελώντας τμήμα της εκπαιδευτικής καθημερινότητας του μαθητή κι όχι εξαίρεση

Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ

- Το «μοντέλο» του D. Perkins,στο βιβλίο The Intelligent Eye: Learning to Think by Looking at Art, παρουσιάζεται αυτόνομο, έξω από το πλαίσιο τωνΑναλυτικών Προγραμμάτων, έτσι ώστε να υιοθετηθεί σε ποικίλα εκπαιδευτικά και μη περιβάλλοντα (π.χ. ως μέροςτης Μουσειακής Αγωγής, ως εσωτερικός διάλογος του παρατηρητή ενός έργου τέχνης σε μια γκαλερί, ή ως κομμάτι μιας μαθησιακής διεργασίας).

ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ

- 1ο στάδιο: Χρόνος για παρατήρηση
- 2ο στάδιο: Ανοικτή και περιπετειώδης παρατήρηση
- 3ο στάδιο: Ξεκάθαρη, αναλυτική και εις βάθος παρατήρηση
- 4ο στάδιο: Ολιστική παρατήρηση

1ο στάδιο : Χρόνος για παρατήρηση

- Στην πρώτη φάση ο παρατηρητής, αφιερώνει όσο χρόνο χρειάζεται για να παρατηρήσει όσο καλύτερα μπορεί το έργο τέχνης. Πρόκειται για μια νοοτροπία που θα πρέπει να υιοθετήσει ο παρατηρητής σύμφωνα με την οποία δεν σπεύδει σε ερμηνείες με την πρώτη ματιά, αλλά δίνει όσο χρόνο χρειάζεται στην «αντικειμενική» παρατήρηση.
- Για το λόγο αυτό τα ερωτήματα που προβάλλονται έχουν ως στόχο τους τον εντοπισμό συγκεκριμένων δεδομένων, την προβολή απορριών, την εκμετάλλευση των ήδη υπαρχουσών γνώσεων. Η φράση κλειδί για την 1η φάση είναι: «**πίστωση χρόνου».** Ο παρατηρητής θα πρέπει να είναι γενναιόδωρος με την παρατήρησή του. Να την αφήσει να εξελιχθεί, χωρίς να μπει στον πειρασμό να προβεί πρόχειρες εκτιμήσεις και συμπεράσματα.

Ενδεικτικές ερωτήσεις 1ου σταδίου

- • Τι βλέπετε ;
- • Υπάρχουν, απορίες, ερωτήματα σχετικά με αυτό που βλέπετε;
- • Εκφράστε τις πρώτες σας παρατηρήσεις, απορίες.
- • Υπάρχουν ενδιαφέροντα χαρακτηριστικά στο έργο; (μορφές, σχήματα κ.ά.).
- • Γενικά καταγράψτε τι βλέπετε κυκλώνοντας ενδιαφέροντα σημεία ή κρατώντας σημειώσεις. Αφήστε τον
- εαυτό σας να θυμηθεί ιδέες, απόψεις, σκέψεις σχετικές με το συγκεκριμένο έργο. Ξεκουραστείτε για λίγο
- (ένα με δύο λεπτά) και επανέλθετε με νέες παρατηρήσεις

2ο στάδιο: Ανοικτή και περιπετειώδης παρατήρηση

- Πρόκειται για την ανοικτή και χωρίς προκαταλήψεις παρατήρηση, η οποία ενεργοποιεί τη δημιουργική ματιά του παρατηρητή. Εδώ ενεργοποιείται η ανοικτή σκέψη, που δεν ερμηνεύει, αλλά παρατηρεί ακόμα καλύτερα, λαμβάνοντας υπόψη ποικίλες παραμέτρους. Είναι η σκέψη που δεν παίρνει τίποτα σα δεδομένο, αλλά ανασυνθέτει τα δεδομένα με μια δημιουργική ματιά.

Ενδεικτικές ερωτήσεις 2ου σταδίου

Τι συμβαίνει εδώ; Φτιάξτε ένα «σενάριο» γι'αυτό που βλέπετε

Αναζητήστε τις υπερβολές στο έργο(στο χρώμα, την κίνηση, τις φόρμες, τους όγκους κ.ά

Αναζητήστε εκπλήξεις. Λάβετε υπόψη σας αυτές τις εκπλήξεις(κυκλώστε τις , μιλήστε γι'αυτές

Ψάξτε για συμβολισμούς και μηνύματα

- Κάντε συνδέσεις ιστορικές και πολιτισμικές
- Ψάξτε την ατμόσφαιρα που αποπνέει το έργο
- Συζητήστε για την ψυχική διάθεση που σας δημιουργεί….

3η φάση: **Ξεκάθαρη, αναλυτική και εις βάθος παρατήρηση: Η σκέψη στο τρίτο στάδιο, μετατρέπεται σε αναλυτική.**

- Ο παρατηρητής ξεκαθαρίζει, εμβαθύνει, ερμηνεύει, εξηγεί αποδεικνύει. Λαμβάνει υπόψη του το ρεπερτόριο των εμπειριών του, τις γνώσεις του, τις παρατηρήσεις από τα δύο προηγούμενα στάδια για να οδηγηθεί σε συμπερασματικές κρίσεις

Ενδεικτικές ερωτήσεις 3ου σταδίου

- • Γυρίστε πίσω σε αυτό που σας εξέπληξε: Γιατί ο καλλιτέχνης δημιούργησε αυτήν την έκπληξη;
- • Γυρίστε πίσω σε αυτό που σας εντυπωσίασε-προβλημάτισε: Με ποιον τρόπο ο καλλιτέχνης κατάφερε να σας εντυπωσιάσει; Εξηγείστε.
- • Κάντε διανοητικές αλλαγές», με στόχο να βρείτε απαντήσεις : (π.χ. καταργήσετε ένα αντικείμενο). Τι επιπτώσεις έχει αυτό στην ισορροπία του έργου και στην «αξία» του συγκεκριμένου αντικειμένου;
- • Αναζητείστε τα δυνατά σημεία του έργου: Δείτε πώς αυτά τονίζονται για να ερμηνεύσετε τη θέση τους μέσα στο έργο.
- • Ελέγξτε πώς το χρώμα, οι φόρμες, οι όγκοι, οι γραμμές, οι πινελιές, η σύνθεση, και άλλα τεχνικά στοιχεία
- του έργου επηρέασαν και προσέλκυσαν την παρατήρηση και τη σκέψη.

Ενδεικτικές ερωτήσεις 3ου σταδίου

- • Βρείτε πιθανές απαντήσεις στα ερωτήματά σας με βάση τις πληροφορίες που έχετε μέχρι τώρα συγκεντρώσει. Προσπαθήστε να δώσετε λύσεις στο πάζλ των απορριών, ερωτημάτων εκπλήξεων κτλ.
- • Εντοπίστε τεκμηριωμένα ποια μπορεί να είναι τα σύμβολα ή τα μηνύματα που αποπνέει το έργο.
- • Ελέγξτε αναλογίες: Ποια φιγούρα καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος; Γιατί συμβαίνει αυτό; Ενώστε με
- νοητές γραμμές αντικείμενα για να βρείτε τη σχέση που υπάρχει μεταξύ τους.
- • Κάντε συγκρίσεις (με άλλα έργα τέχνης του ίδιου καλλιτέχνη ή και άλλων που επεξεργάστηκαν το ίδιο θέμα)
- για να ενδυναμώσετε τα επιχειρήματά σας σχετικά με την αποτύπωση των μηνυμάτων του έργου.
- • Γενικά καταθέστε τεκμηριωμένες απόψεις και προωθείστε τη σκέψη σας σε δομημένα συμπεράσματα.

4η στάδιο: **Ολιστική παρατήρηση**

- Στο στάδιο αυτό ενεργοποιείται η οργανωτική σκέψη του παρατηρητή. Δοκιμάζεται η ικανότητά του να αξιοποιεί το σύνολο των πληροφοριών που συνέλεξε από τα προηγούμενα στάδια, για να εκφράσει την αίσθηση που αποπνέει το έργο.

4η φάση: Ολιστική παρατήρηση

- Δεν αξιοποιούνται ερωτήσεις αλλά εκπαιδευτικές τεχνικές με ολιστικό χαρακτήρα όπως:
- • Δραματοποίηση: Οι μαθητές λαμβάνοντας υπόψη τα όσα έχουν παρατηρηθεί στις προηγούμενες φάσεις, δημιουργούν μια ιστορία και τη δραματοποιούν
- • Γραφή κειμένου: Οι μαθητές οργανώνουν τις σκέψεις τους σε γραπτό κείμενο, λαμβάνοντας υπόψη στοιχεία των τριών προηγούμενων φάσεων

Στο εργαστήριο αξιοποιήθηκε το εκπαιδευτικό παιχνίδι «Γιομιστή Κεφαλή-Γαΐτης» του Μουσείου Μπενάκη – Εκπαιδευτικά προγράμματα, Αθήνα 2006

με ανάλογη δημιουργική προσαρμογή για ομάδα ενηλίκων

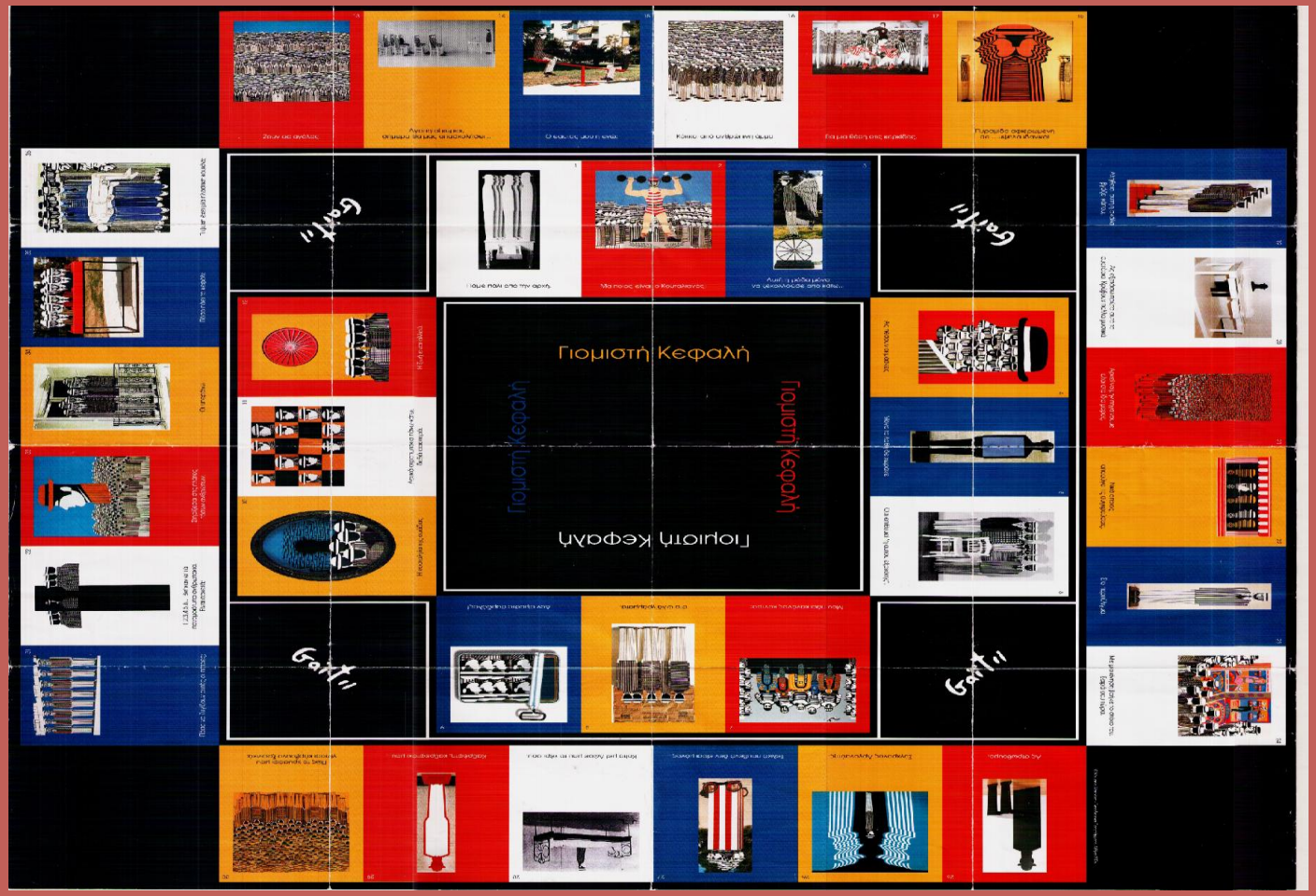

Στιγμιότυπα από το εργαστήριο:

Στιγμιότυπα από το εργαστήριο

Στιγμιότυπα από το εργαστήριο

Ευχαριστώ πολύ όλους, όσοι συμμετείχαν !